

DIUMENGE 23 DE JULIOL 2023 ELECCIONS GENERALS. EL TEU VOT ÉS IMPRESCINDIBLE PER FRENAR LA DRETA I L'EXTREMA DRETA

**RAMBLA DEL RAVAL, BARCELONA.
SANT JORDI 2023**

**HOMENATGE ALS GUERRILLERS
ESPANYOLS A FRANÇA, PRAYOLS
2023**

UNS RESULTATS DECEBEDORS

Editorial

Quan van tancar les taules electorals, el passat 28 de maig, la sensació general era que els resultats de les candidatures progressistes no havien anat prou bé. Quan els recomptes van començar a donar resultats definitius aquestes sensacions es van confirmar. Les dades conformaven un panorama decebedor: el PP havia superat amb claredat al PSOE, VOX havia fet un considerable salt endavant, Unidas-Podemos havia retrocedit notablement, les forces d'esquerra havien perdut ajuntaments i comunitats autònomes mentre que la previsible aliança PP-VOX estava en condicions d'imposar-se a molts llocs, Andalusia i València quedaven tenyides de blau, finalment Ada Colau perdia l'alcaldia de Barcelona i Madrid s'arreglerava, amb una ampla majoria absoluta, contra el govern central que després d'aquestes eleccions ha quedat aïllat amb dificultats per aplicar la seva política precisament a les portes de presidir la UE. Resumint, el PP ha guanyat les eleccions, i amb VOX està en condicions de governar una part important del país.

Malauradament van ser uns resultats decebedors per l'esquerra, entre d'altres motius per les divisions que feia temps s'estaven produint a Madrid especialment entre una part de la direcció de Podemos i el projecte que s'estava construint al voltant de Yolanda Díaz. Tot plegat capgirava la situació i obria la perspectiva a un canvi de cicle polític col·locant el PP en situació de guanyar les properes eleccions generals de desembre d'aquest mateix any, concebudes com una segona volta de les realitzades el 28 de maig. Aquesta situació confirma la tendència general arreu dels darrers resultats inclinats a la dreta, alguns clarament a l'extrema-dreta: Itàlia, els països nòrdics europeus, Xile, Turquia... L'alta abstenció, el descontentament cap el sistema polític, l'intent d'evitar uns mesos de inestabilitat al país tot coincidint amb la presidència de la UE, tot plegat i d'altres elements van portar al Govern del PSOE a la decisió d'avançar les eleccions de desembre al 23 de juliol.

No cal dir que tota aquesta situació afecta directament al treball de les entitats memorialistes. Als pocs dies de con-

cretar-se els resultats, el representant de VOX al Parlament de Catalunya va realitzar una intervenció que va sorprendre per la seva agressivitat, sectarisme, insults i desqualificacions, en relació a tot el que fa referència a la Memòria Històrica. Era només un avís a navegants que anunciava per on anirien les coses en cas de que es materialitzés, el juliol, un govern PP-VOX. Perilla, doncs, tot el treball realitzat fins ara en el tema de la Memòria, amb tot el que això significa. Es evident que s'acosten temps difícils per les nostres entitats.

No podem quedar al marge de la gran batalla política que es lliurarà el proper juliol. Seran unes eleccions molt importants en les quals es dirimirà la continuïtat de la recerca del passat de la dictadura i la lluita democràtica o la fi dels treballs sobre Memòria Democràtica i la seva substitució per una gran operació de blanqueig del franquisme. Totes les entitats memorialistes hem d'estar en primera línia del gran combat que seran les properes eleccions del mes de juliol.

SUMARI

- 2 UNS RESULTATS DECEBEDORS
- 4 UN ANTIFEIXISME ENTENEDOR I MANIFEST PEL SEGLE XXI
- 5 REPRESIÓN, DICTADURA Y MEMORIA DEMOCRÁTICA: EN TORNO A LA TORTURA Y SU PERSISTENCIA EN EL ESTADO ESPAÑOL
- 7 "TODOS LOS DÍAS CELEBRAMOS EL 25 DE ABRIL DE 1974"
- 10 PRESENTACIÓ DE LA FUNDACIÓ NEUS CATALÀ
- 11 CINTA GONZÁLEZ, NOVA SECRETÀRIA GENERAL DE LA FEDERACIÓ DE JOVES VERDS EUROPEUS
- 12 COMUNICAT DEL GRUP ORGANITZADOR DEL XII ENCUENTRO TRANSFRONTERIZO DE ENTIDADES MEMORIA-LISTAS
- 13 OBITUARIS
- 14 UNA REPARACIÓ HISTÒRICA: HOMENATGE AL GENERAL ANTONIO ESCOBAR
- 16 MARXA 0 DE LA RETIRADA, DE MÀLAGA ALS PIRINEUS
- 17 11 DE MAIG. VIA LAIETANA, 43: ESPAI DE MEMÒRIA OBRERA
- 18 UN PRIMER DE MAIG REIVINDICATIU I DE FESTA A TERRASSA
- 19 RESTITUCIÓ DE LA LÀPIDA DE JOAN COMORERA I SOLER AL CEMENTIRI DE MONTJUIC
- 20 DÍA DE HOMENAJE A LAS VICTIMAS DEL EXILIO
- 21 TRIBUNA DEL LECTOR
- 22 9 DE MAIG DE 2023, ACTE DE COMMEMORACIÓ DEL 78è ANIVERSARI DE LA FI DE LA II GUERRA MUNDIAL A EUROPA, AL PARLAMENT DE CATALUNYA
- 23 EL PARLAMENT ACORDA CONTINUAR TRAMITANT EL PROJECTE DE LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE CATALUNYA
- 24 HABLAMOS DIFERENTES IDIOMAS, PERO UNA MISMA LENGUA
- 26 DE PRATS DE MOLLÓ A MANLLEU. PRIMERA INTEGRAL DE LES RUTES DEL MAQUIS
- 27 PRAYOLS 2023
- 28 EL RACÓ DE L'ARXIU

PLAFÓ D'EDICIÓ

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme (membre de la FIR)

Adreça:

Via Laietana, 16 – 08003 Barcelona.

Tel:

934 812 853.

Correu electrònic:

expresopolitics@gmail.com

Web:

expresopoliticsdelfranquisme.com

Dipòsit legal:

B-33.493-95

Fotografies:

Pilar Aymerich, Direcció General de Memòria Democràtica, Ignasi Espinosa, Domènec Martínez, Sergi Salame, Secretaria de Estado de Memoria Democrática, Josep Serra, Joaquín Soler, Uniao de Resistentes Antifascistas Portugueses, Carles Vallejo

Twitter:

[@exprespol](https://twitter.com/exprespol)

Facebook:

[/Expresos Politcs Franquisme](https://www.facebook.com/ExpresosPoliticsFranquisme)

Instagram:

[@exprespol_acepf](https://www.instagram.com/exprespol_acepf)

Muntatge i impressió:

Associació La Natural Coopmunicació

Compte corrent:

ES07-2100-0429-6402-0017-5329

VOLS FER-TE SOCI/A?

Col·labora amb nosaltres per fer visible la Memòria Democràtica:

- Fes-te soci/a amb una quota de 50€ anuals.
- O fes una aportació puntual a la nostra entitat.

Més informació a la nostra web.

ESTIGUES AL DIA!

Inscriu-te al nostre **Butlletí Electrònic** per rebre els actes que realitzem i articles relacionats amb la nostra entitat.

Ompler el formulari de la web.

UN ANTIFEIXISME ENTENEDOR I MANIFEST PEL SEGLE XXI

(CLOURE EL DOL DEL SEGLE XX)

Marià Hispano

Quan a principis de la dècada de 1920 els primers exiliats de la Itàlia feixista alarmaven París amb els seus relats sobre la violència extrema del règim de Benito Mussolini, els líders polítics i sindicals de les esquerres i dels entorns liberals i demòcrata cristians francesos i de la resta d'Europa no van ser capaços de copsar la dimensió del drama que s'estava gestant dins la llavor europea. Van haver de passar molt anys presidits per la barbàrie i el desordre polític per tal de construir una resposta política contundent que pogués combatre eficaçment aquell feixisme anunciat. Els ideals marxistes, anarquistes, demòcrata cristians i la pragmàtica liberal van haver de bastir un nou cos moral fonamentat en els drets democràtics de la ciutadania per tal d'atorgar a l'antifeixisme la capacitat de combat necessària per a vèncer arreu d'Europa als camises negres i al nazisme. Quaranta milions de morts testimonien el cost d'aquesta batalla.

La lliçó és clara i contundent. Per a la defensa i implementació de societats democràtiques cal una cultura vivaç fonamentada en la unitat nuclear entre l'acció civil i un pensament polític sostingut tan sols per la crida cultural anunciada quan la Revolució Francesa: Llibertat, igualtat i solidaritat. És una de les lliçons més brillants que ens

ha deixat el Segle XX, la de saber sumar actius populars i síntesi política en pro de la defensa i el progrés de les llibertats.

La Revolució Francesa, la Comuna de París, la Revolució Russa, la Guerra d'Espanya o el Maig del 1968 esdevenen així testimoni i lliçó de la crida i lluita populars en defensa d'unes societats justes en el marc cronològic del món contemporani nascut de la Revolució Industrial. Aquest món, però, és avui passat històric. La caiguda del Mur de Berlín (1989), l'atemptat a les Torres Bessones de Nova York (2001) o l'impacte global de la pandèmia de la COVID-19 ens han endinsat en un nou món, crònica anunciada d'ençà la crisi del petroli de l'any 1973 i els inicis de la Revolució Tecnològica.

L'antifeixisme del Segle XXI ha d'atendre aquests canvis. El subjecte social revolucionari ha deixat de ser la classe obrera i esdevé ara una ciutadania global que s'ha de confrontar a un i-liberalisme que pretén substituir la política per una dinàmica econòmica dominant i allunyada de les administracions públiques i de les regularitzacions polítiques democràtiques. Davant aquest panorama social violent i global, cal que l'antifeixisme generi nous marcs de pensament i lluita que ens alliberin dels marcs ideològics del Segle XX. El socialisme, l'anarquisme o els comunismes del

segle passat van ser plataformes i eines polítiques per unes societats que responien a un temps històric on els marcs de poder i de repressió responien a mecanismes generats per unes classes dominants nascudes del capitalisme industrial. D'aquestes lluites del moviment obrer i de les classes populars s'han tret i traurem lliçons, estratègies, teories polítiques o històries de vida, però calen noves respostes per a noves realitats, cal que l'antifeixisme no es deixi emboirar pel Segle XX.

Democràcia participativa, ciutadana i global hauria de ser avui el pal de paller de l'antifeixisme del Segle XXI. Una lluita franca amb uns objectius molt clars: els d'alçar democràcies avançades al servei d'una majoria social enfront d'aquest nou liberalisme dissolvent d'estructures polítiques i, alhora, esdevenir un moviment global determinant en la construcció d'eines polítiques i culturals eficaces pel desenvolupament i implementació d'un nou marc de llibertats, solidaritats i igualtats. Més enllà de la supervivència dels marcs mentals esquerra-dreta o socialisme-liberalisme, avui ens cal sumar ciutadanes disposades per a la defensa i consolidació d'un món civil on l'humanisme i la democràcia signin els pactes polítics per a la nostra convivència.

REPRESIÓN, DICTADURA Y MEMORIA DEMOCRÁTICA: EN TORNO A LA TORTURA Y SU PERSISTENCIA EN EL ESTADO ESPAÑOL

Juan Albarrán

La película documental *El silencio de otros* (Almudena Carracedo y Robert Bahar, 2018) da cuenta de la lucha por la dignidad de los represaliados durante la dictadura del general Francisco Franco. En el filme, el militante antifranquista José María Chato Galante pasea por su calle – General Yagüe, en Madrid– mientras explica a cámara que en esa misma calle vive también Antonio González Pacheco, Billy el niño, que le torturó tras ser detenido en varias ocasiones entre 1969 y 1973: “estoy obligado a convivir a escasos metros de donde vivo con la misma persona que me torturó [...]. Es un personaje intocable, pero creo que hemos encontrado la forma de llevarlo ante la justicia”. Chato Galante, como otras muchas víctimas –torturados, familiares de fusilados, madres de niños robados–, tuvo que recurrir a la justicia argentina para buscar la reparación que nunca podría haber encontrado en España. La película nos muestra cómo, desde 2010, la Querrela argentina contra los crímenes del franquismo fue ganando apoyos a lo largo y ancho de la geografía española. La jueza María Romilda Servini inició su investigación bajo el presupuesto de que los crímenes de lesa humanidad no prescriben ni pueden quedar

impunes al amparo de leyes de amnistía. En uno de sus viajes para declarar ante la jueza, los denunciantes españoles visitaron un antiguo centro secreto de detención de la última dictadura argentina convertido en sitio de memoria. En *El silencio de otros*, Chato Galante afirma: “Con eso se nos caen los lagrimones. Ver un colegio... [visitando un centro de detención] ¿cuándo veremos nosotros un colegio entrando en la Dirección General de Seguridad [situada en la Real Casa de Correos, actual sede del Gobierno de la Comunidad de Madrid] diciendo, mira, aquí torturaban al Chato?”. Por desgracia, Galante no pudo conocer un sitio de memoria, ni tan siquiera una placa conmemorativa, en el edificio de la madrileña Puerta del Sol. Como su torturador Billy el niño, falleció en la primavera de 2020 a causa de la Covid-19.

En mayo de 2017, pocos días después de que el Congreso de los Diputados español votase a favor de exhumar los restos del dictador del Valle de los Caídos –con la abstención del Partido Popular–, Antonio Muñoz Molina escribía en *El País*: “Inevitablemente, viniendo de España, uno visita el Museo do Aljube [Lisboa] con bastante envidia, con desasosiego. Nosotros no tenemos ver-

daderos santuarios civiles porque seguimos sin alcanzar la clase de acuerdo básico de conmemoración y convivencia que se celebra en ellos”. En efecto, todavía hoy, parece difícil poder alcanzar los consensos en torno a la memoria de la Guerra Civil y el franquismo que permitirían construir un relato compartido acerca de las violencias del pasado reciente y levantar los espacios que reclamaba Galante o envidiaba Muñoz Molina, ya sea en Madrid o Barcelona, tal y como persigue el Llamamiento internacional para convertir la Jefatura Superior de Policía de Vía Layetana 43 en Centro de Memoria.

Las transiciones de Argentina y Portugal, al igual que la española, forman parte de lo que Samuel Huntington interpretó como una “tercera ola de democratizaciones”, que habría arrancado en 1974 con la Revolución de los Claveles. Sin embargo, la relación de esas democracias con sus respectivos pasados dictatoriales y con las memorias de la represión parece muy diferente. A ese respecto, las sociedades argentina y portuguesa se han demostrado más maduras que la española. La mera existencia de centros como Museo do Aljube en Lisboa o el Museo Sitio de Memoria ESMA (Escuela de Mecánica de la Armada) en Buenos Aires nos

obligan a preguntarnos por qué la resignificación crítica de antiguos centros de tortura no es posible en el contexto español.

Las respuestas a esta pregunta son complejas. Los diferentes modelos de transición, la condena social del pasado represivo, la existencia (o no, como en el caso español) de procesos judiciales a sus responsables o la fortaleza de la sociedad civil, entre otros muchos factores, pueden ayudar a comprender por qué en el Estado español parece imposible, a día de hoy, abrir lugares de memoria como los que existen en Argentina o Portugal. Otro posible factor explicativo, que sugiero aquí como una hipótesis de trabajo, tendría que ver con la persistencia de la tortura (especialmente, aunque no solo, en la lucha contra el terrorismo) en plena democracia. La clase política que comandó la transición, en la que habían encontrado acomodo un buen puñado de franquistas, trató de levantar en poco tiempo la imagen de una democracia ilusionante con la que dar carpetazo al pasado dictatorial. En esa nueva etapa política no tenía cabida la tortura, práctica consustancial al franquismo, contra la que se había movilizado la oposición al régimen. Sobre el papel, las democracias no torturan y, ciertamente, tras las elecciones de junio de 1977, el Gobierno y varios grupos parlamentarios realizaron un esfuerzo honesto por levantar un marco legislativo que la erradicase. Pronto, los informes de Amnistía Internacional demostraron lo infructuoso de esos intentos. Las sucesivas legislaciones anti-

terroristas generaban espacios de indefensión en los que la tortura iba a enquistarse como práctica punitiva. Desde entonces y hasta la actualidad, varias organizaciones no gubernamentales, organismos nacionales e internacionales dedicados a la prevención y lucha contra la tortura, y asociaciones dedicadas a la defensa de los derechos humanos han denunciado en repetidas ocasiones abusos cometidos por funcionarios españoles, así como la falta de diligencia por parte de tribunales y administraciones a la hora de investigar las denuncias presentadas por las víctimas.

La tortura y otras violencias institucionales señalan una inquietante continuidad entre dictadura y democracia. La sociedad española necesita tomar conciencia de las atrocidades cometidas bajo el franquismo para entender que solo desde la condena absoluta de toda vulneración de los derechos humanos puede prevenirse su pervivencia en el presente. Es necesario mirar a los ojos a aquellos que sufrieron tortura y, a menudo, perdieron la vida luchando por una sociedad mejor. En el sótano de la ESMA se expone un conjunto de retratos tomados por Víctor Basterra, preso en la escuela entre agosto de 1979 y diciembre de 1983. La mayoría de los retratados habían sido torturados en ese mismo edificio y fueron desaparecidos poco después de la toma de la imagen. También en el Museu do Aljube puede verse una alusión directa a los métodos de tortura habituales durante la dictadura de Salazar (la estatua y el sueño, practicados en el mismo edificio

que hoy ocupa el museo) y una galería de retratos de presos políticos que la sufrieron. En España necesitamos espacios institucionales que den a ver ese pasado, que muestren que la aniquilación de todo enemigo político fue una realidad consustancial al régimen. Solo desde una memoria crítica que desencadene una toma de conciencia y un rechazo informado de ese pasado represivo podría construirse un sistema democrático en que la tortura no sea si quiera concebible.

Ajudes al Butlletí 112

Parada Sant Jordi	156,90€
Taula Prayols	62,65€
Martí Bielsa	20€
Eduard Amouroux	10€

TOTAL 249,55€

**MOLTES GRÀCIES
PER LA VOSTRA
COL-LABORACIÓ!**

**LES VOSTRES
APORTACIONS
SON ESSENCIALS
PEL FUTUR DE
L'ASSOCIACIÓ**

Nº de compte de
l'Associació:
ES07 2100 0429 6402
0017 5329

“TODOS LOS DÍAS CELEBRAMOS EL 25 DE ABRIL DE 1974”

Entrevista a Rita Rato, directora del Museu do Aljube, publicada en Uniao de Resistentes Antifascistas Portugueses (URAP), nº 172, enero-marzo 2023

Rita Rato ha sido reelegida recientemente Directora del Museu do Aljube Resistência e Libertade –URAP forma parte del Consejo Consultivo de dicha institución- hasta finales de 2025. Ocupa este cargo desde agosto de 2020.

Natural de Estremoz, licenciada en Ciencia Política y Relaciones Internacionales por la Universidade Nova de Lisboa, fue diputada por el PCP en la Asamblea de la república entre 2009 y 2019 y creadora de contenidos pedagógicos en el área de Educación para la Ciudadanía y Desarrollo.

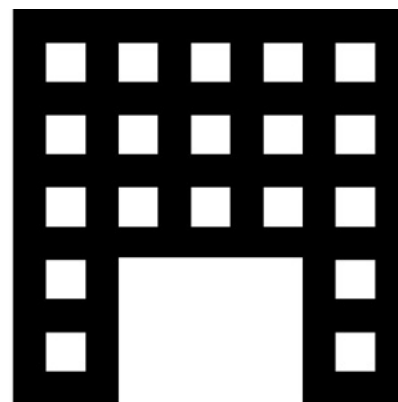
URAP: El Aljube funcionó como cárcel destinada a presos políticos entre 1928 y 1965. En 2015 se fundó el Museu do Aljube para la preservación y construcción de la memoria democrática. ¿Qué balance hace de dicha actividad?

Rita Rato: Mi experiencia y responsabilidad de dirección en el Museu do Aljube comienza en agosto de 2020 y el balance que hago de la actividad desarrollada desde entonces es muy positivo. Tanto en relación al trabajo de preservación de la memoria

democrática ya realizado desde 2015 (recogida de testimonios, por ejemplo), como por lo que respecta a la continuidad de dicho objetivo, a través de la creación del Archivo Digital, disponible online desde abril de 2021, donde están disponibles más de 10.000 documentos; desarrollo de públicos, sobretodo público general y escolar; apuesta por el servicio educativo y trabajo dirigido a las escuelas.

Cuando tomó posesión, en 2020, defendió que el museo tenía que abrirse a causas que movilizan a las nuevas generaciones y que conciernen a todo el mundo, como la igualdad de género, la defensa del medio ambiente y el combate al racismo y a todas las formas de discriminación. ¿Se ha conseguido dicho objetivo? ¿De qué manera?

¡Sin duda, cosa que me hace muy feliz! Muchas de las luchas que tenemos planteadas, sus causas y reivindicaciones, son “herederas” de luchas anteriores, muchas de las cuales ya fueron planteadas durante el régimen fascista. Es el caso de las luchas estudiantiles, de las luchas de las mujeres, de los trabajadores y sus organi-

**MUSEU DO ALJUBE
RESISTÊNCIA
E LIBERTADE**

zaciones, las luchas anticoloniales y antirracistas. Relacionar las luchas del presente con las luchas del pasado nos da perspectiva y fuerza, permite comprender que los movimientos de resistencia y de participación popular son fundamentales en todos los momentos históricos. Hemos trabajado estas dimensiones a través de exposiciones temporales, ciclos de conferencias, programación general del museo, estrategias del servicio educativo. Y la valoración de los visitantes es muy positiva.

¿Considera que en Portugal se ha respetado la memoria histórica o, por el contrario, ha sido

Rita Rato al Museu do Aljube

falseada o incluso borrada? ¿Cuál ha sido el papel del museo en la defensa de dicha memoria, es decir en la formación de las nuevas generaciones?

No sé si hay una gran conciencia sobre qué es la “memoria histórica” y la importancia de preservarla y compartirla. La ausencia de tal conciencia es lo que más me preocupa, pues sólo puede percibir el peligro antidemocrático de su desvalorización, de su borrado y manipulación, quien reconoce su importancia en una sociedad democrática. Creo que las entidades memorialistas, como la URAP, han hecho un trabajo insuperable en dicho sentido; algunos investigadores también, en otra dimensión, y otros aunando ambos papeles; también algunos ayuntamientos, y este es un mérito que debe serles reconocido. El Museu do Aljube fue creado en 2015 y anteriormente no existía nada en el tejido museológico portugués con tal objetivo. Espero que, en 2024, también el Museu do Peniche contribuya a tal misión.

En mi opinión, respecto a este objetivo, las entidades memorialistas tienen un papel insustituible, también los museos y equipamientos culturales públicos, pero esta es una responsabilidad transversal, la escuela pública puede ser un espacio fundamental de preservación de la memoria democrática.

Es muy importante que los jóvenes conozcan lo que fue la dictadura, y el que sean resistentes antifascistas quienes relaten los acontecimientos de dicho periodo en primera persona, el ser testimonios vivos de tales situaciones, da una mayor dimensión a su narración. ¿Qué importancia tienen las visitas escolares al museo?

La principal constatación es que existe un profundo desconocimiento de lo que fueron y significaron los 48 años de dictadura en Portugal, todavía mayor en lo que respecta al colonialismo portugués en el siglo XX, en los países que eran antiguas colonias. El desconocimiento de la

dimensión de violencia represiva (punitiva y preventiva), pero también de la violencia económica y social es muy impresionante. Muchas veces, la visita al museo es la primera confrontación con dicha información y la visita debe ser más un punto de partida que uno de llegada. Muchas escuelas continúan profundizando temas y líneas de trabajo para comprender el valor de los derechos, libertades y garantías de todos los ciudadanos.

Es bien sabido que, 49 años después de la Revolución de los Claveles, existe un deterioro de la democracia y tentativas de blanqueamiento del fascismo. ¿Cómo ve la movilización social expresada en manifestaciones, huelgas y otras luchas sindicales en defensa de los derechos de la población más vulnerable? ¿En qué medida puede contribuir el museo en la defensa de la democracia?

Desde luego, la existencia de un museo que tiene la misión de preservar, construir y compar-

tir la memoria democrática y la educación de los derechos humanos es una contribución (diaria) en defensa de la democracia. La mayoría de las personas que nos visitan no tienen ni idea de cómo fueron los 48 años de dictadura fascista y la primera práctica es suscitar interés y cuestionarlo. En lo relativo al objeto del museo (memoria de la resistencia a la dictadura) y a las prácticas (trabajo con los diferentes públicos y con distintos niveles de información) este lugar de memoria puede ser un punto de partida para generar necesidad de conocer el pasado y desencadenar inquietud y compromiso democrático.

En el museo, en los tres pisos del edificio construido en el siglo XVIII, se puede visitar la exposición permanente que describe lo que fue el fascismo, la resistencia, la vida en la cárcel, la lucha anticolonial y la Revolución del 25 de Abril. ¿Se realizan también exposiciones temporales sobre diversos asuntos? ¿Qué temas han privilegiado y cuál es el público-objetivo?

Las exposiciones temporales son una forma de profundizar temáticas relacionadas con la exposición permanente y van dirigidas a un público general. "Mujeres y Resistencia – Nuevas Cartas Portuguesas y otras luchas", sobre la contribución de tantas mujeres que, con orígenes y recorridos diferentes, idearon y concretaron batallas por sus derechos, por la justicia social y por la libertad; "Acto (DES) colonial" sobre la herencia colonial en nuestro país,

en particular durante el periodo de la dictadura, para poner en valor las experiencias de resistencia anticolonial; "Adiós Patria y Familia", acerca de los enfoques de las dinámicas y tensiones entre la represión y las resistencias de diversidad sexual y de género durante la dictadura y después de la Revolución; "Augusta Conchiglia en los Trilhos de Frente Leste – Imágenes (y Sonidos) de la Lucha por la Liberación en Angola"; Video-Instalación artística Kiluanji Kia Henda y Bruno Cabral – "Terra (In) sumisa", sobre la "privación de libertad más extrema de la época colonial y, al mismo tiempo, espacio de resistencia".

En una entrevista reciente dice que los números eran "los mejores de siempre en el Museu do Aljube" y que pretende trabajar "para que 2023 sea aún mejor" ¿Puede adelantarnos algo respecto a la programación para este año?

La exposición permanente del Museu do Aljube acaba el 25 de Abril. En 2023 y 2024 tendremos la oportunidad de destacar el 25 de Abril y el proceso revolucionario a través de varias actividades de programación (exposiciones, conferencias, ciclos de cine, teatro, música) relacionándolos, obviamente, con los 48 años de resistencia a la dictadura.

¿Está prevista la continuidad de la cooperación institucional con la URAP tanto con las visitas guiadas al museo acompañadas por expresos políticos; como con la colaboración

en la búsqueda de resistentes antifascistas para la recopilación testimonial de historias de vida, en el uso del auditorio del museo para celebrar homenajes a antifascistas o charlas sobre libros? ¿De qué manera?

¡La participación de antiguos presos políticos, dirigentes y activistas de la URAP en las visitas y actividades del Museo es un privilegio! ¡Para el público general y para los estudiantes que tienen la oportunidad de oír de primera persona historias de coraje y resistencia, pero también porque todos tenemos una deuda de gratitud inmensa con estas mujeres y hombres que tanto lucharon por la libertad, por el progreso y la justicia social!

En 2024 se cumplen 50 años del 25 de Abril. ¿De qué manera va a celebrarlo el Museu do Aljube?

Muchas veces siento que todos los días celebramos el 25 de Abril de 1974, compartiendo las historias de resistencia a la dictadura y homenajeando a las mujeres y hombres que lucharon valientemente, durante 48 tenebrosos años, por la libertad. La mejor forma que tenemos de celebrar los 50 años del 25 de Abril es hacer nuestro trabajo, diariamente, de la mejor forma posible. Llegando a más jóvenes y a más público, a más escuelas y a más espacios compartiendo la memoria de la resistencia a la dictadura y de la lucha por la libertad.

PRESENTACIÓ DE LA FUNDACIÓ NEUS CATALÀ

Rosario Cunillera

El passat 13 d'abril va fer 4 anys de la mort de la companya Neus Català i Pallejà, una militant comunista que dedicà la seva vida a lluitar contra el feixisme i a defensar els drets dels treballadors i les treballadores, que patí la barbàrie nazi al camp d'extermini Ravensbrück i al de Holleischen. En l'aniversari de la seva mort, es va presentar la Fundació Neus Català amb la voluntat de ser una eina per fer front a l'extrema dreta i recuperar la memòria democràtica, aplegant unes 150 persones al Centre Artesà Tradicionari. L'acte va començar amb una lectura dramatitzada de textos de Neus Català, interpretada per l'actriu Mireia Pascual, i després van intervenir els fills de la Neus, la Margarita i el Lluís Català, i el president de la Fundació, en Ricard Ribera. La presentació va acabar amb un col·loqui amb la historiadora Elisenda Berenguer, l'antropòleg Manuel Delgado i el secretari general de Comunistes

de Catalunya, Héctor Sánchez, conduit per la periodista Laura Aznar.

Tinc l'honor de ser la vicepresidenta de la Fundació Neus Català i de compartir espai amb Margarita i Lluís Català, la historiadora i biògrafa Elisenda Berenguer i uns quants companys i companyes més, com Víctor Ríos, Natàlia Solia de l'Arxiu Josep Serradell o el Joan Lou, que juntament amb el president Ricard Ribera i la secretària Nora Sánchez, formem el Patronat de la Fundació. A més, la Fundació té un Consell Assessor ampli amb una cinquantena de persones provinents del memorialisme, de la cultura i de l'activisme social i polític.

Neus Català va ser una comunista incansable, des de jove a la JSU, passant per la resistència francesa, pels camps nazis, l'exili a França o el retorn a casa, ja sigui amb el PSUC, primer, o amb el partit dels Comunistes de Catalunya després, on continuà fins al dia de la seva mort. Una persona implicada en molts àmbits, amb la Unió de Dones de Catalunya, el moviment per la pau o en el sindicalisme, amb el Comitè Internacional de Ravensbrück o l'Amical de Ravensbrück. La Fundació Neus Català, vinculada a Comunistes de Catalunya i a EUiA, vol reivindicar el seu llegat amb la voluntat de reivindicar-la a través

de 4 vessants: la Neus i la lluita antifeixista, la Neus i la cultura de la pau, la Neus i la lluita feminista i, com no podia ser d'una altra manera, la Neus i la militància comunista.

Reivindicar la figura de Neus Català i Pallejà és també reivindicar la de tants altres lluitadors i lluitadores anònimes amb qui estem en deute. Per això, la Fundació té per objectiu recuperar la memòria democràtica de la lluita contra el feixisme, però també convertir-se en un espai per al debat de les idees i la batalla cultural, així com ser un punt de trobada per les diferents expressions de l'esquerra catalana. La Fundació Neus Català ja ha començat a caminar, amb cursos i activitats diverses, i a més, el 30 de juny a les 19 h es presentarà al Museu Memorial de l'Exili a la Jonquera, amb la participació de l'Elisenda Belenguer, com a historiadora i biògrafa de la Neus, en Henri Farreny, president de l'Associació d'ancians guerrillers a França -FFI, i en Nicolàs Garcia, alcalde d'Elna.

CINTA GONZÁLEZ, NOVA SECRETÀRIA GENERAL DE LA FEDERACIÓ DE JOVES VERDS EUROPEUS

Del 11 al 14 del passat mes de maig la ciutat de Barcelona va ser escenari de l'Assemblea General Ordinària de la Federació de Joves Verds Europeus. La seu central del sindicat de CCOO va ser el marc de la trobada, on van poder treballar amb tota comoditat i en un ambient força agradable. La Federació és l'organització europea que agrupa a les organitzacions juvenils que defensen l'ecologisme. Formen part de la Federació organitzacions de tot el continent, des de Geòrgia fins a Irlanda, des de Xipre fins a Noruega.

Durant els dies que va durar l'Assemblea es van produir intensos debats, amb notable participació política per part de tots els membres de les diferents delegacions, subratllant la importància de la joventut en la política europea actual.

Anna Winkelmann, coordinadora nacional de Joves Ecosocialistes, va donar la benvinguda a tots els assistents celebrant que Barcelona hagués estat escollida per ser la seu de la trobada. Durant l'assemblea va ser elegida Cinta González Sentís com a nova Secretària General de la Federació. Cinta González és membre de la nostra associació, amb la qual ha col·laborat sempre que ha estat necessari i també és membre de l'Amical de Catalunya de les Brigades Internacionals. La seva capacitat de treball, la seva experiència i la fermesa de les seves conviccions fan preveure una Secretaria General plena d'encerts. La nostra associació serà sempre al seu costat col·laborant en la seva nova tasca. La Cinta González, en la seva intervenció quan presentava la candidatura, resumia el seu pensament, amb el qual ens identifiquem plenament. Deia Cinta González:

«Ens organitzem perquè ens uneix la il·lusió per un món millor, i ho fem en base a la més honesta i productiva (en el bon sentit de la paraula) de les emocions: la solidaritat».

JORNADA
UNA EDUCACIÓ EN I AMB MEMÒRIA

*Treballem la memòria històrica i democràtica amb el nostre alumnat?
Per a què i com hem de treballar la memòria a les nostres aules?*

Divendres 30/06, de 16h a 20h
Dissabte 1/07, de 9h a 13:30h i de 15 a 18:30h
Seu de Rosa Sensat
Av Drassanes 3, Barcelona

Llista de ponents:
Rosa Ana Alija Fernández
Isabel Alonso
Joan Boada
Ivan Campillo
Elisenda Cartañà
Mireia Clemente
Joan Coma
Carlota Falgueras
David Fernández
Joaquim Fornés
Pepe Gálvez
Mercè Garcés
Joan M. Girona
Maria José Hernández
Emma F. Parcerisa
Núria Ricart
Carmen Romero
Joan Sanromà
Raül Valls

Imatge: una alumna col·locant una Stolperstein.
© Institut Quatre Cantons, Ajuntament de Barcelona

R S E N S A T 58a ESCOLA D'ESTIU
EL DRET A LLEGIR
Més info i inscripcions a rosasensat.org

COMUNICAT DEL GRUP ORGANITZADOR DEL XII ENCUENTRO TRANSFRONTERIZO DE ENTIDADES MEMORIALISTAS

Sin memoria democrática, no hay futuro en libertad

El grupo organizador del XII Encuentro transfronterizo de entidades memorialistas, que se celebrará este año en Villeneuve sur Lot, Francia, se ha reunido en Huesca este 3 de junio para avanzar en la organización del evento. Este grupo organizador, integrado por representantes de entidades memorialistas de Francia y de España, ha querido aprovechar la ocasión para manifestar su profunda preocupación ante los resultados electorales de los pasados comicios locales y autonómicos celebrados en España, que han supuesto el triunfo en muchos municipios y comunidades autónomas de formaciones políticas que se oponen a la memoria democrática y que proclaman su intención de proceder a la derogación de la norma-

tiva dictada tanto desde el Estado como desde numerosas comunidades autónomas. Ya sabemos que el PP, cuando gobernó, ignoró los mandatos legales dimanantes de la entonces vigente Ley 5/2007, dejándola sin presupuesto e impidiendo, por la vía de los hechos, su ejecución; ahora, el planteamiento es, directamente, el de la derogación de la recientemente aprobada Ley 20/2022, coincidiendo con Vox en tal aspiración.

La memoria democrática va más allá de una ley: es una exigencia ciudadana para garantizar que la sociedad dispone de los principios y valores necesarios que aseguren de forma inequívoca una convivencia pacífica y en respeto, es decir, democrática, atendida su realidad plural y diversa, que es una riqueza

a preservar y no un problema a resolver. Por lo tanto, se configura como un derecho ciudadano y, consecuentemente, una obligación para los poderes públicos de la que no pueden ni deben olvidarse o renegar. La memoria democrática, en cuanto conciencia social, no es patrimonio de ninguna ideología, sino que trasciende los límites partidistas para convertirse en valor común y colectivo de todo el cuerpo social, asegurando el funcionamiento democrático de sus órganos institucionales a través del compromiso ciudadano y su convicción democrática. Y es que, como ha escrito Enrique Díez, "para ser demócrata hay que ser antifascista".

En consecuencia, el grupo organizador del XII Encuentro Transfronterizo hace un llamamiento a toda la ciudadanía española y a sus representantes recientemente elegidos para que respeten las leyes de memoria vigentes, las cumplan y las hagan cumplir, y profundicen y avancen en la extensión de los principios y valores que se contienen en ellas, pues son indispensables para la construcción y consolidación de la democracia. Porque sin memoria democrática, no hay futuro en libertad.

Isabel Alonso, Consol Hernández i Domènec Martínez, en representació de l'ACPEPF i ACBI

ENS HA DEIXAT L'ANTONIO JIMÉNEZ

El passat 21 d'abril ens va deixar el nostre estimat soci Antonio Jiménez.

Va néixer a Córdoba l'any 1924 i va emigrar a Catalunya. Gran professional de la mecànica de l'automòbil, durant molts anys va ser delegat sindical de CCOO als tallers de la Renault de Barcelona, on treballava.

Ha mort als 99 anys, després d'una llarga malaltia que no li va impedir assistir a la darrera Assemblea General d'Associats de l'ACPEPF. Sempre el recordarem acompanyant-nos en els viatges de la nostra associació a

Santa Cruz de Moya, entre d'altres.

L'Antonio no va tenir fills i en les seves darreres voluntats va testar 4000 € a favor de la nostra associació. Mai li estarem prou agraïts pel seu darrer gest de compromís amb la memòria democràtica.

Sempre recordarem el teu somriure i bonhomia. Com va escriure un altre Antonio, Machado, "eras, en el buen sentido de la palabra, bueno".

ENS HA DEIXAT EN JUAN MARTÍNEZ MARTÍNEZ, UN DELS IMPRESCINDIBLES

En Juan Martínez va néixer a Abru-cena, Almeria, l'any 1927. Fill d'una família de camperols, als 15 anys va haver de marxar a Catalunya. Instal·lat a Terrassa es va implicar en les lluites per la millora de les condicions de vida de la gent i el 1956 entrà al PSUC. Més tard va participar en la formació de les Comissions Obreres, sempre des de la clandestinitat.

La seva primera detenció es va produir l'abril de 1957. Durant catorze

anys fou detingut més d'una desena de vegades, la darrera el 1971, essent processat i condemnat en diverses ocasions i empresonat a la Model de Barcelona, a Carabanchel, Madrid, i a Jaén. En les detencions va ser brutalment torturat i la seva família també va haver de suportar constants registres i amenaces.

Va haver de marxar a França com a refugiat polític l'any 1971. Allà va seguir amb la militància i la lluita clandestina fins després de signada l'amnistia, l'any 1977. A partir de la seva residència a Rubí, on es dedica, entre d'altres, a la lluita per la recuperació de la memòria històrica de la localitat, participant en la creació de l'associació Neus Català, l'any 2007.

L'any 2012, amb vuitanta-cinc anys, en Juan es presenta com a querellant en la demanda argentina de condemna i anul·lació dels judicis de la dictadura franquista. L'any passat, va poder veure publicades les seves memòries: "70 años de lucha, coraje y compromiso".

El company i soci de l'ACPEPF Juan Martínez ens ha deixat el dia 1 de juny. Transferir la seva memòria també és un acte de resistència contra la barbàrie i la indigència ètica i moral de les dretes extremes, un acte d'afirmació de la cultura democràtica i antifeixista. Una memòria al servei dels valors democràtics i de la defensa dels drets socials.

El nostre reconeixement, condol i fraternitat a la seva família.

UNA REPARACIÓ HISTÒRICA: HOMENATGE AL GENERAL ANTONIO ESCOBAR

Enric Cama

En record dels militars que van romandre fidels a la República i dedicat al Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Mataró.

El passat 12 d'abril es va realitzar a Barcelona un homenatge oficial al general de la Guàrdia Civil, Antonio Escobar Huerta que va mantenir-se fidel al govern quan el 19 de juliol de 1936 una part de la guarnició militar de Barcelona es va adherir al cop d'estat contra la República que un sector de l'exèrcit va protagonitzar a tot el territori espanyol. El coronel Antonio Escobar, un militar catòlic i conservador, va contribuir amb la seva decisiva actitud a la derrota dels que intentaven dominar Barcelona i col·locar-la al costat dels insurrectes. El general Goded, que dirigia les tropes insurrectes, fou detingut i, en poc temps, jutjat i executat.

La capital de Catalunya va romandre republicana durant quasi tot el conflicte. El coronel Escobar va continuar enquadrat a les forces armades republicanes i es va fer càrrec del comandament de diverses unitats fins al final de la guerra. En acabar aquesta, el general Escobar (havia ascendit a general per mèrits de guerra) va ser detingut pels franquistes i jutjat per rebel·lió militar,

ell, que precisament havia combatut la rebel·lió contra el govern legal i legítim. Va ser condemnat a mort i afusellat el 8 de febrer de 1940. Vuitanta-tres anys després, el passat mes d'abril, el govern d'Espanya li va retre un homenatge de manera oficial. Era la segona vegada que la Guàrdia Civil honorava a un membre del Cos afusellat al final del conflicte per haver-se mantingut fidel al govern republicà.

L'homenatge va constar d'un doble acte a la seu de la Delegació del govern i al Cementiri de Montjuïc, on està enterrat el general. Va intervenir el nou delegat del Govern a Catalunya, Carlos Prieto, que va definir Escobar com "un heroi de la democràcia i una figura clau en la defensa de

la legalitat republicana" i també com un home "recte, just i honest que, com la major part dels comandaments de la Guàrdia Civil, es va mantenir fidel a la República i a la democràcia." Prieto va denunciar el règim franquista implantat després de la guerra com un règim que va torturar i assassinar als que es varen mantenir fermes davant la bandera republicana, com Escobar i altres militars. També va assistir a l'acte la nova directora general de la Guàrdia Civil, Mercedes González, que va remarcar que actes de reparació com el que es feia al general Escobar "no reobren ferides, sinó que contribueixen a tancar-les"

El Coronel de la Guàrdia Civil i historiador, Jesús Narciso Núñez

Calvo, va parlar en nom de la família Escobar reivindicant els principis de *"veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició"* que es recullen en la Llei de Memòria recentment aprovada pel Congrés de Diputats, i va fer esment que l'escamot que va afusellar al general Escobar *"va complir una injusta sentència de condemna a pena de mort"*. El Coronel va denunciar el silenci imposat a les famílies de militars que s'havien mantingut fidels a la República i es mostrà esperançat que, a partir d'ara, aquest silenci es trenqués amb d'altres homenatges, com el que s'haurà de fer al general José Aranguren Roldán, que igual que Escobar va defensar la República i va ser afusellat pels franquistes.

L'homenatge a la memòria del general Escobar és una conseqüència derivada de la recent Llei de Memòria Democràtica que obre d'aquesta manera el camí cap la reivindicació dels militars que van defensar la República. En aplicació de la mateixa se li ha restituit el rang de general que el franquisme li va treure.

L'homenatge ha posat sobre la taula un dels elements de la guerra d'Espanya que han estat silenciats pel relat imposat pels vencedors. Hi ha hagut, durant massa anys, un relat fictici amb un mantell de mites que tot just comencen a deixar pas a la veritat. Temes com el caràcter nacional o internacional de la guerra, la falsa característica de "Croada", el mateix paper de Franco i, sobretot, el paper de l'exèrcit, han estat força tergiversats. Durant anys, per exemple, s'ha insistit que va ser l'exèrcit, en la seva totalitat, el

que va protagonitzar el cop d'estat contra la República. Això no és cert. Molts militars, alts caps de l'exèrcit com el general Escobar, es van mantenir a favor del govern legítim de la República i varen pagar amb la vida la seva actitud. El cert és que l'exèrcit es va dividir i aquesta divisió, amb molts comandaments contraris al cop d'estat, serà una de les causes del fracàs del cop i de l'inici d'una llarga i cruenta guerra de tres anys que la intervenció directa de Hitler i Mussolini acabarà convertint Franco en el dictador d'Espanya durant 40 anys.

Els generals Manuel Romerales, Ricardo de la Puente Bahamonde (cosí germà de Franco), Domingo Batet, Miguel Núñez del Prado, Miguel Campins, Caridad Pita, Enrique Salcedo, Carrasco Amilibia, Gómez Caminero, els esmentats Antonio Escobar i José Aranguren, el coronel José Franco Mussió, el comandant Manuel Espineira, el capità Virgilio Leret (un militar il·lustrat, tres vegades condecorat per mèrits de guerra, brillant enginyer) i molts altres,

seran afusellats pels franquistes per mantenir-se fidels a la República. No es pot oblidar tampoc que de tots els capitans generals que estaven al front de les vuit regions militars en que estava organitzat el país, només un es va manifestar d'acord amb el cop d'estat; tampoc es pot oblidar que dels vint-i-un oficials generals de més graduació, disset van romandre a favor del govern legalment constituït i només quatre van incorporar-se al moviment insurreccional. Un altre fet molt significatiu és que els sis generals de la Guàrdia Civil es van manifestar amb claredat contra el cop d'estat.

Després, la falsa història oficial de la dictadura ignorarà aquestes dignes actituds i aquesta vessant democràtica de l'exèrcit quedarà esborrada de la memòria. Però cal recuperar l'actitud d'aquests membres de l'exèrcit que van pagar un preu molt alt per la seva honorable actitud: la vida. Retem homenatge a la seva memòria.

MARXA 0 DE LA RETIRADA, DE MÀLAGA ALS PIRINEUS

El passats 27, 28, 29 i 30 d'abril va tenir lloc la primera edició de la Marxa de la Retirada de Màlaga als Pirineus, organitzada per l'Asociación Socio Cultural i Club Senderista La Desbandá, l'Associació Catalana de Persones Ex preses Polítiques del Franquisme, l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya, l'Amical de les Brigades Internacionals, el Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Mataró, el Memorial du Camp d'Argelès-sur-Mer i EUROM.

La retirada del 1939 va suposar un segon èxode per a molts dels 15.000 refugiats de la Desbandá que van ser acollits per la República i la Generalitat a Catalunya.

Durant quatre dies aquesta marxa de memòria ha seguit la principal ruta de l'exili des de Barcelona a Port Bou per l'anomenada Carretera de França.

La marxa ha comptat amb aproximadament 200 senderistes i ha estat rebuda pels sindicats UGT i

CCOO, l'alcaldeessa de Barcelona, la presidenta del Parlament de Catalunya, i pels alcaldes i entitats de les viles per on passava, finalitzant a la platja d'Argelers on va ser rebuda pel seu alcalde i per la Consellera de Justícia, Drets i Memòria, Gemma Ubasart.

Adjuntem l'enllaç d'una crònica escrita per Elsa Osaba (Exilio y Deportación): <https://loquesomos.org/la-marcha-0-de-la-retirada/>

1r DE MAIG. VIA LAIETANA, 43: ESPAI DE MEMÒRIA OBRERA

Els sindicats CCOO i UGT van acordar que la manifestació del 1r de Maig a Barcelona fes una aturada davant la Prefectura de Policia de Via Laietana per llegir el manifest conjunt, a càrrec de Carles Vallejo i Maria Àngels Gómez. El publiquem a continuació.

El 1er de Maig i la manifestació que avui ens aplega, aquí i arreu del món, és una festa reivindicativa de la classe treballadora que té un origen històric: el deure de memòria envers els màrtirs de Chicago. Parlem d'aquells treballadors morts per la repressió policial d'una gran vaga iniciada un 1er de maig de 1886 per reclamar la jornada de 8 hores als Estats Units. Tres anys després, en el congrés de la Internacional de París del 1889, es va acordar convertir cada 1er de Maig en una jornada de memòria i de lluita pels drets de tots els treballadors i treballadores.

És per això que té tot el sentit del món que ens aturem un moment, en el recorregut d'aquesta manifestació, just davant de la prefectura de policia de Via Laietana 43. Aquí reivindicuem i retem tribut a un altre deure de memòria: la de la lluita obrera i la història personal i col·lectiva de moltes i molts sindicalistes. I, singularment, la lluita antifranquista i l'experiència de moltes persones lluitadores per la democràcia que vam passar pels calabossos d'aquesta comissaria i vam ser torturades o durament reprimides per exigir els nostres drets i llibertats.

Aquest edifici es va construir als anys 20 com un hotel però aviat es va convertir en prefectura policial. Ja durant els anys 30, com a seu dels serveis d'ordre de la Generalitat republicana, i sota les ordres de Miquel Badia, alguns policies que després farien carrera com a torturadors durant el franquisme van reprimir durament des d'aquí el moviment obrer i l'anarcosindicalisme majoritari en aquella època. Però és a partir de 1939, i durant les quatre llargues dècades de dictadura fins a la transició, que Via Laietana 43 va adquirir la sinistra fama com a lloc de detenció i tortura que no podem ni volem oblidar.

La llei de memòria democràtica aprovada la tardor passada facilita que un edifici com aquest sigui declarat espai de memòria. Fem-ho, doncs. Així ho reclamen les entitats memorialistes. I així ho exigim també els sindicats. Ara. No podem esperar més. Els ho devem a la nostra gent que ja no hi és. I ho volem veure nosaltres, que vam patir aquesta repressió no només per lluitar per la democràcia, sinó directament com a sindicalistes que, per defensar els drets de la classe treballadora durant els anys difícils de la dictadura i la transició, vam passar pels calabossos d'aquesta comissaria.

Està molt bé que fa quatre dies s'hagin tret del mausoleu feixista del Valle de Cuelgamuros les despulles d'un falangista com Primo de Rivera. Però no n'hi

ha prou. Ignomínia a desmuntar o ressignificar en tenim arreu. Via Laietana, 43 és el nostre Valle de los Caídos. Per això ha de sortir d'aquí una policia que avui és democràtica i que es mereix un altre lloc de treball, amb millors condicions per als seus treballadors públics.

CCOO i UGT exigim, d'acord amb la llei de memòria democràtica, que Via Laietana 43 sigui un espai de memòria i un centre de documentació i interpretació de la tortura, la repressió i la dictadura com els

que existeixen a molts països del món que també han patit règims totalitaris: des d'Alemanya a l'Argentina.

És aquesta una reivindicació i un deure de memòria que, com la manifestació del 1er de Maig, devem per a la història de la classe obrera i els centenars, milers de treballadors i treballadores que han passat per aquí reprimits per exercir o reclamar el dret de vaga i de manifestació i en defensa dels drets socials i les llibertats democràtiques i nacionals.

UN PRIMER DE MAIG REIVINDICATIU I DE FESTA A TERRASSA

Emiliano Martínez

El passat 1r de Maig Terrassa ha tornat a mobilitzar-se pels drets laborals i uns salaris justos, al mateix temps que reclama ser la ciutat industrial que sempre va ser, però adaptada i integrant les noves indústries de la quarta revolució industrial. En aquest sentit cal pensar en la nova reindustrialització de la ciutat.

Els sindicats han plantejat la ciutat com un centre d'activitat sindical i de lluita social de la Catalunya central i el Vallès Occidental. Amb aquest objectiu han posat sobre les taules de negociació aconseguir millores en les condicions laborals i la lluita per una sanitat digna, un accés als serveis públics universals i de qualitat que permetin als ciutadans de Terrassa recuperar millores en l'atenció sanitària, en l'ensenyament, etc. i recuperar la cultura industrial

que emana del vell i del nou teixit econòmic i social terrassenc.

La manifestació del 1r de maig va aplegar una àmplia participació ciutadana, amb moviments socials i grups polítics progressistes de tota la comarca que reclamaven millores socials al temps que celebraven l'avenç en les condicions de negociació que ha representat la reforma laboral del govern d'esquerres de l'Estat liderada per la vicepresidenta, Yolanda Díaz. També celebren el creixement de l'economia nacional i de l'ocupació estable amb l'augment considerable dels contractes indefinits.

La gran manifestació va començar a la plaça Lluís Companys i va baixar per la Rambla d'Ègara fins acabar en la concentració i acte al Parc dels Catalans, on es van realitzar els parlaments de la secretària comarcal de la UGT i del secretari

general de CCOO del Vallès i de la Catalunya central, Iván Ramos. Les intervencions van remarcar el que ha suposat per a la classe treballadora i per la negociació col·lectiva la nova reforma electoral i els increments del SMI i de les pensions, que després d'anys recuperen poder adquisitiu, amb el que això representa de millora de l'activitat comercial.

Però si el 1r de maig és un acte de reivindicació, també és una celebració de la lluita obrera, un acte de germanor i reconeixement. Els sindicats van finalitzar les activitats de la jornada amb sengles aperitius en les seves seves. CCOO va aprofitar per fer un reconeixement als membres més antics del sindicats, lliurant un pin de CCOO als afiliats que porten més de 25 anys de militància sindical. Resumint, un primer de maig que va aplegar tradició, lluita i perspectives de futur.

RESTITUCIÓ DE LA LÀPIDA DE JOAN COMORERA I SOLER AL CEMENTIRI DE MONTJUIC

Joan Comorera

El passat dia 7 de maig al Fossar de la Pedrera es va fer l'acte de reposició de la làpida a la memòria de Joan Comorera i Soler, coincidint amb el 65è aniversari de la seva mort en el Penal de Burgos, el 7 de maig de 1958.

Un acte senzill i entranyable per recordar aquesta gran figura, a vegades oblidada, de la política catalana.

Des d'una perspectiva més personal i familiar, dir que portar el cognom Comorera ha estat un orgull però també ha tingut la seva part negativa, en un temps de persecució com els del cruel franquisme, per les persones d'esquerra i el patiment que comportà per a tantes persones. Recordo les experiències vitals del meu avi Manel, exiliat als 19 anys, de com va acabar a Moscou i de les seves experiències a l'exèrcit roig a la segona guerra mundial, de la tornada a l'Espanya franquista o de les detencions d'ell i de la meva àvia cada vegada que Franco venia a Barcelona.

Del meu pare totes les desventures de la vigilància a la que era sotmès per la secreta quan era jove, el maltractament a la feina al negar-li qualsevol ascens per "rojo". Un dels primers records que tinc de petit són dos policies de la brigada social amb mala

cara pujant les escales a casa a preguntar perquè el meu pare volia demanar el passaport. I tot era per anar a passar un cap de setmana a Andorra. Que important és no oblidar, que important és tenir memòria d'on venim!

De Comorera com un dels fundadors del PSUC és hora de posar en valor la seva idea d'unitat de les forces obreres i d'esqueres.

L'única manera de poder canviar la vida de la gent, crec que s'ha demostrat, és la unió de les forces d'esquerra. Ara estem en un altre moment decisiu.

Moltes gràcies en nom de tota la família. Visca el PSUC, visca la República i visca Catalunya!

DÍA DE HOMENAJE A LAS VÍCTIMAS DEL EXILIO

Joaquín Soler, Coordinadora 14 d'abril

A la voz de "en route!" las banderas tricolor históricas se pusieron en marcha en el puesto fronterizo de Le Perthus, seguidas por las autoridades civiles y militares. Caminamos un recorrido de unos 800 metros siguiendo la carretera local D 900, atravesamos la Rivière de Rome hasta llegar al cementerio municipal. En la marcha íbamos diversos grupos de memoria franceses y españoles con nues-

tras banderas tricolor ondeando al viento de la tramontana.

Con esta sencilla marcha se inauguró el pasado 8 de mayo el "Día del homenaje a las víctimas del exilio", recogido en el artículo 8 de la Ley de Memoria Democrática (LMD). Esta fecha fue propuesta por las asociaciones francesas del exilio republicano. Hay que recordar que los republicanos españoles colaboraron con su lucha y sus vidas a la victoria

frente al nazismo y el fascismo en Francia y en Europa. El 8 de mayo de 1945 es la fecha de la capitulación del ejército alemán, el final de la Segunda Guerra mundial en Europa.

Sin dudarlo, hombres y mujeres se unieron a la resistencia y crearon partidas de guerrilleros que combatieron sin descanso por la libertad. Estos combatientes fueron el germen de la resistencia francesa al régimen colabora-

Representantes del exilio y la resistencia republicana posan junto a las autoridades españolas y francesas tras recibir la declaración de reconocimiento del Estado.

cionista de Vichy. Sus columnas fueron decisivas en la liberación de los departamentos del sur de Francia. También defendieron París antes de la capitulación y entraron en la capital con los half-trac de la Nueve el 24 de agosto de 1944. Unos 10.000 republicanos españoles fueron deportados por los colaboracionistas a los campos de exterminio nazis, más de la mitad no regresaron.

Le Perthus fue el puesto fronterizo donde se concentró el grueso del exilio español, las unidades militares entregaron sus armas y equipos a los gendarmes franceses. Cientos, miles de hombres, mujeres y niños cruzaron la frontera a pie con sus humildes pertenencias. Durante los fríos días de febrero de 1939 huían de la derrota y para escapar de la muerte.

Desde ese punto nos desplazamos a Collioure lugar emblemático por ser la tumba del poeta Antonio Machado, testimonio del exilio. En la planta baja de la pen-

sión Bougnol-Quintana, donde residió la familia Machado y fue su última morada, se ha habilitado un espacio de memoria.

En el Centro Cultural se realizó el Acto solemne con intervención del alcalde del municipio, el Prefecto del departamento y el Secretario de Estado. Se hizo la entrega de Declaraciones de Reconocimiento del Estado español a diferentes descendientes de exiliados que colaboraron en la liberación de Francia, a asociaciones históricas y memorialistas, a un antiguo brigadista y a represaliados por el franquismo, entre ellos Carlos Vallejo, a personalidades de la cultura como Pablo Picasso y Pau Casals. Hubo lecturas de poemas por Luis García Montero y la actuación del cantante Paco Ibáñez.

Después fuimos a Argelès-sur-Mer. El monolito nos recuerda el primer campo de concentración de la playa que linda con el mar Mediterráneo. En ese lugar de Memoria fue donde, en unas con-

diciones durísimas, estuvieron viviendo más de 80.000 exiliados españoles. Una ofrenda floral y diferentes parlamentos recordaron esos trágicos momentos.

Al finalizar el homenaje a los republicanos en la playa de Argèles, pude conversar con el poeta Luis García Montero, director del Instituto Cervantes, que nos recordó a los intelectuales y escritores exiliados.

FRAGMENTO DEL POEMA "COLLIOURE" DE LUÍS GARCÍA MONTERO

*Un rincón en el mundo
detrás de una frontera,
o detrás de los años y los amaneceres
con la esquina doblada
como la página de un libro,
o detrás de las curvas de una guerra.*

TRIBUNA DEL LECTOR

En aquest enllaç o escanejant el codi QR trobareu l'article LA CAUSA GENERAL DE 1944, LA LLEI DE AMNISTIA 1977 I LA LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE 2022 que ens ha fet arribar el nostre soci F. Xavier Corominas i Mainegre.

[HTTPS://ACORTAR.LINK/IC9MEU](https://acortar.link/IC9MEU)

9 DE MAIG DE 2023, ACTE DE COMMEMORACIÓ DEL 78è ANIVERSARI DE LA FI DE LA II GUERRA MUNDIAL A EUROPA, AL PARLAMENT DE CATALUNYA

La commemoració ha començat amb la tradicional ofrena floral davant el 'Monument als voluntaris catalans morts en defensa de la llibertat', al parc de la Ciutadella, a Barcelona, en què han pres part la Presidenta del Parlament, Alba Vergés, la vicepresidenta segona de la Mesa del parlament, Assumpta Escarp, i els secretaris Ferran Pedret, Aurora Madaula i Carles Riera, juntament amb els presidents de l'Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya, Eduard Amouroux, de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, Carles Vallejo, de l'Associació pro Memòria als Immolats

per la Llibertat a Catalunya, Josep Francesc Colomer, i de Cristina Herrando, membre de la junta de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya.

En el seu parlament, Vergés ha recordat les "xifres esfereïdores" de morts de la Segona Guerra Mundial i ha lamentat que "actualment vivim una nova guerra a Europa". Ha destacat també que "al feixisme i l'extrema dreta se'ls ha de combatre de forma decidida, sempre, des de tots els espais on ens hi topem".

Eduard Amouroux, que ha parlat en representació de les entitats memorialistes, ha recordat el

"nombre de víctimes mai vist a la història" que va deixar la Segona Guerra Mundial, i ha argumentat que "cal que Europa desenvolupi la seva autonomia i es converteixi en una referència creïble per a l'entesa, la cooperació entre els estats i la pau.

A l'acte hi han assistit representants de diversos grups parlamentaris; el secretari general del Departament d'Acció Exterior i Unió Europea, Bernat Costas; el director del Memorial Democràtic, Jordi Font, i membres de les entitats memorialistes, entre les quals Teresa Alonso i Roser Rosés, testimonis directes de la guerra.

EL PARLAMENT ACORDA CONTINUAR TRAMITANT EL PROJECTE DE LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE CATALUNYA

El passat 31 de maig el Ple del Parlament de Catalunya va aprovar la tramitació parlamentària de l'Avantprojecte de llei de memòria democràtica de Catalunya. Van ser rebutjades les tres esmenes a la totalitat presentades per Vox, Cs i el PPC. La resta de grups, PSC-Units, ERC, JxCat, ECP i la CUP, van donar suport a la tramitació.

La consellera de Justícia, Drets i Memòria, Gemma Ubasart, va defensar el Projecte de Llei

de memòria democràtica de Catalunya, que ara es tramitarà en ponència i comissió, com un "avenç en les polítiques de memòria del país" i va demanar que durant la tramitació es produeixi un "debat seriós, allunyat del partidisme".

Així mateix, la consellera també va destacar que el projecte estableix un termini de dos anys per retirar la simbologia franquista de l'espai públic i que inclou en els currículums educatius des de l'educació primària la "memòria

democràtica com a garantia de no repetició", amb "eines pedagògiques i formació dels docents". Per últim, va destacar que el text també estableix com a dies de commemoració el de la proclamació de la República, el 14 d'abril, i el de la constitució de l'Assemblea de Catalunya, el 7 de novembre.

Representants de diverses entitats memorialistes van seguir el debat des de l'hemicicle.

Amical de les Brigades Internacionals

HABLAMOS DIFERENTES IDIOMAS, PERO UNA MISMA LENGUA

Eduard Amouroux

LA LENGUA DE L'ANTIFEIXISME

El títol del magnífic llibre que han escrit els investigadors de la Universitat de Barcelona, Lourdes Prades i Ramon Naya, és un bon començament per parlar d'un dels senyals d'identitat dels brigadistes. L'esperit unitari, allò que va portar a milers d'homes i dones de qualsevol lloc del món a lluitar a la Guerra d'Espanya. Comunistes, socialistes, anarquistes, persones de cultures diferents, ideologies diferents, religions diferents, classes socials diferents, totes i tots venien per que calia aturar la voluntat nazi-feixista de dominar el món, per posar-lo al servei dels poderosos. El crack del 29, la Revolució Russa de 1917, el malestar creixent de les classes populars els feia molta por als poderosos.

El llibre sobre el multilingüisme a les Brigades Internacionals és un gran treball d'investigació; treballar amb les fonts documentals d'una guerra no és fàcil, però una feina molt acurada de recerca en els arxius ha permès anar encaixant les peces d'un

trencaclosques que acaba projectant la imatge del que va ser una integració de persones vingudes de més de 50 països entre si i amb les dones i homes del nostre país.

L'estudi recull gran quantitat d'anècdotes que van generar les relacions entre persones que, en primer lloc, no parlaven la mateixa llengua i tampoc tenien els mateixos hàbits de vida. De tota manera la ferma voluntat d'uns, els brigadistes, de ser útils a la defensa dels drets aconseguits i, per l'altra part, la del poble espanyol de preservar el que la II República els havia aconseguit, era la millor matèria d'unió. Com corroboren altres estudis com el de l'Anna Sospedra ("Doblement oblidades") aquesta voluntat de preservar els drets aconseguits era present en les dones, que veien en les brigadistes un model de vida que ara podien desenvolupar.

El problema de les llengües era un "problema real", tant des del punt de vista de les relacions com des de l'operatiu. Els moviments d'un exèrcit es basen en la comprensió d'ordres que cal que siguin enteses de forma

unívoca per tota la tropa. En depèn la vida dels soldats i l'efectivitat de les operacions militars. La primera solució adoptada va ser la més simple, agrupar les tropes per l'idioma que parlaven. El transcurs de la guerra va desorganitzar aquestes agrupacions, i va obligar a solucions imaginatives.

Les dificultats eren innegables, però els brigadistes es movien sota el lema, «**parlem moltes llengües, però un sol idioma: l'antifeixisme**». Era la lluita de la cultura contra la barbàrie. Quant s'incorporaven, no sols calia donar-los la formació precisa per l'eficàcia en el combat, si no que es volia que els brigadistes rebessin una formació integral, que la cultura els convertís en millors persones. Una part dels que venien a incorporar-se a les brigades, eren gairebé analfabets, molts s'havien incorporat al món del treball quant eren molt joves, quasi nens, la classe obrera no es podia permetre llargs períodes de formació, la família necessitava tots els braços possibles per subsistir. Certament, també van venir escriptors, intel·lectuals, periodistes, artistes, etc... però eren una minoria. Tots

plegats sabien que la cultura era alliberadora. Una notable excepció es dona en el camp sanitari, metges i infermeres, que era un col·lectiu de persones amb una bona formació.

Una de les virtuts d'aquest llibre és la quantitat d'anècdotes, perfectament documentades, que mostren les relacions amb el poble que conviu amb ells i que permet entendre la seva vinculació posterior, un cop que poden tornar i visitar les zones en les que van viure, tenen records molt vius de les persones amb qui van conviure. La gran quantitat de memòries i records escrits dels brigadistes que van sobreviure expliquen amb detall per què mai van poder oblidar el seu pas per Espanya i la gent amb la qui van relacionar-se, el paisatge, els menjars i l'afecte que els van donar.

La comunicació amb el poble espanyol, que no tenia un coneixement d'idiomes massa extens, era difícil, però la imaginació té molta força i les ganes de fer-se entendre dona resultats. Superat el recel inicial, la generositat en compartir que mostren molts brigadistes, fa que les relacions siguin fluides i que amb poques paraules l'entesa sigui ampla. En alguns pobles de Tarragona es recorda com varen participar en les tasques del camp substituint als homes que havien marxat al front.

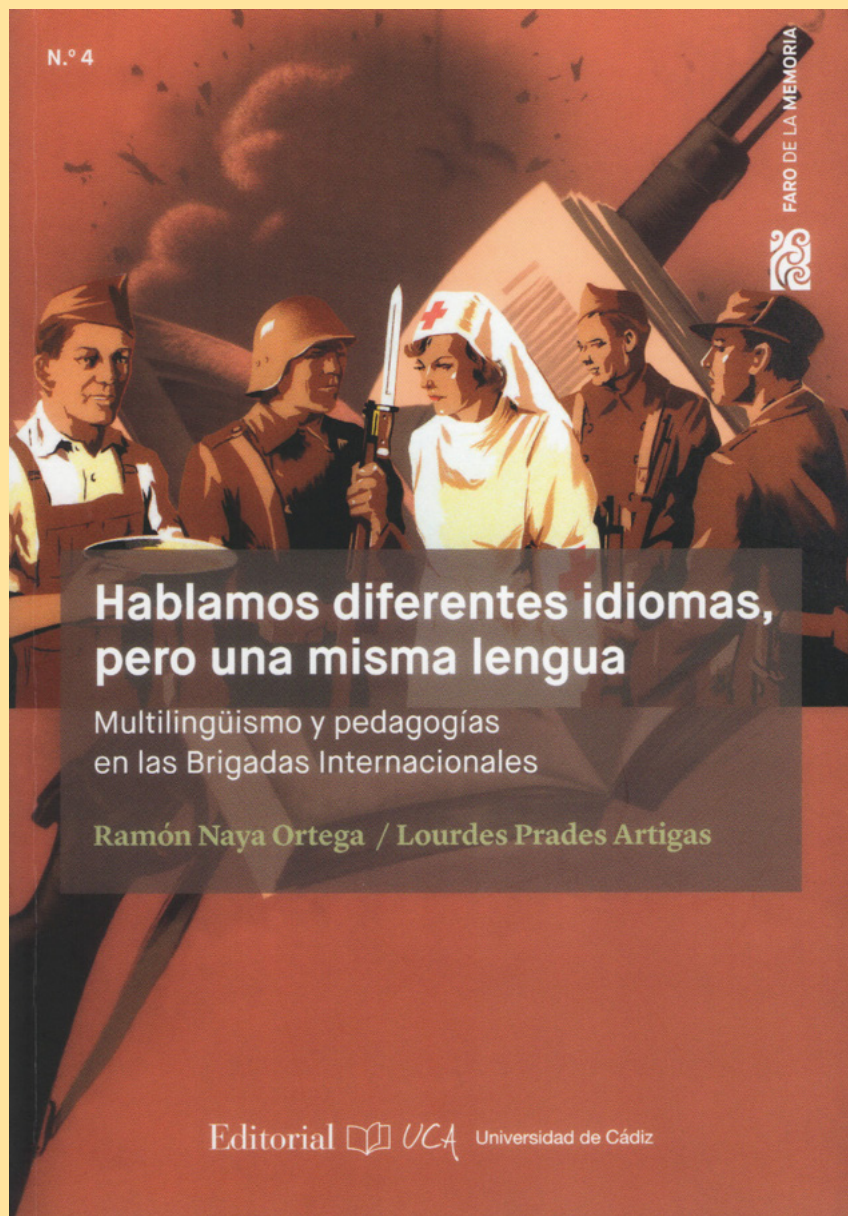
Celebrem poder disposar des d'ara d'un text, com el d'aquest

llibre, per seguir portant endavant la seva feina, incorporant-lo a la bibliografia indispensable per aquells que tenen clar que, ara més que mai, la memòria és una lluita, que cal que no s'esborri de la nostra memòria el record d'aquelles dones i homes que van portar a terme el seu esforç solidari, el més important del segle XX.

Com deia l'activista política i infermera de l'American Medical Bureau, Ruth Davidow,

quant es dirigia a molts de nosaltres l'any 1996 quan va tornar a visitar Espanya, referint-se a la lluita contra el feixisme:

«Feu progressos lentament. És un procés històric molt llarg i no es guanya mai res per sempre si no es lluita per aconseguir-ho.»

L'ENLLAÇ. BUTLLETÍ DE L'AMICAL D'ANTICS GUERRILLERS DE CATALUNYA

DE PRATS DE MOLLÓ A MANLLEU. PRIMERA INTEGRAL DE LES RUTES DEL MAQUIS.

Iris Schneider

Des de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya, ara ja fa dos anys aproximadament, vam iniciar el projecte de les rutes dels maquis. Enguany ha sigut possible, entre els dies 6 i 9 d'abril de 2023, d'enllaçar caminant tota la ruta Nord o dels guies Josep Gros i Josep Jové. El seu recorregut és de 77 km i va des de Prats de Molló (França) fins al Santuari de Puig-Agut (Manlleu, Osona). Els itineraris de la travessa realitzada es poden visualitzar i descarregar al perfil de Wikiloc de l'Amical. A continuació, us fem una breu pinzellada de com van ser aquests quatre dies de caminar, amb la tenda i el menjar a sobre.

L'aventura va començar el 6 d'abril, a les 10h, des del poble de Prats de Molló. D'aquest dia destaquem les vistes al Canigó i al Costabona que ens van acompanyar durant el primer tram fins a arribar a Espinavell, al migdia. La tarda va estar presidida pel nostre pas per Molló i la continuació fins al càmping Els Solans, on vam poder descansar després dels quasi 24 km caminats i 8h de marxa efectiva.

El matí del 7 d'abril ens el vam prendre amb molta calma, donat que la tenda necessitava assecar-se al sol després d'una nit de gelades. A les 11h vam reprendre la ruta i d'aquest dia posem èmfasi en les vistes des de Sant Antoni de Camprodon; l'alternança d'antics camins rals i de muntanya; les vistes del capvespre des de la serra de Malforat; i la cerca d'un lloc apte per plantar la nostra petita tenda i fer nit al ras! Superada doncs una nova etapa, de 22 km i 7h de marxa efectiva.

A diferència del matí anterior, el 8 d'abril vam llevar-nos ben d'hora, a les 7h, per tal de recollir la tenda i fer el camí de baixada fins a l'Hostalnou de Bianya. D'aquest dia destaquem l'esmorzar a l'Hostalnou de Bianya; el pas pel coll de Bastons; l'ajuda en cotxe que vam tenir per tal de travessar la Vall d'en Bas, on la major part del camí es desenvolupava per sobre d'asfalt; i dormir dins la tenda una mica més amunt del poble de Falgars d'en Bas, sobre una petita carena. Aprofitem per fer un petit incís i informar que el passat 7 de maig vam anar

Sortida de la Iris i l'Stephan Schneider des de Prats de Molló, amb el company Raül Valls.

a provar una ruta alternativa per muntanya per tal d'oferir un camí alternatiu a l'asfalt de la Vall d'en Bas. La realització d'aquesta variant s'agafa des del coll de Bastons, direcció Riudaura, i allarga la ruta total en un dia més. L'itinerari està disponible també al nostre Wikiloc.

Ja som el 9 d'abril, quart i últim dia: n'emfatitzem l'ascensió al collet de Cabrera; l'entramat de les pistes d'Osona; i el campanar punxegut del Santuari de Puig-Agut, punt final de la ruta, on vam arribar a les 16h, després de 20,46 km i unes 8h de marxa efectiva. En els temps dels maquis, en arribar al santuari de Puig-Agut, es canviaven la roba de muntanya per roba de ciutat per agafar el tren a Manlleu sense aixecar sospites. Per a nosaltres, el camí de la ruta Nord s'acaba aquí i tornem amb cotxe cap a Olot. Tornem amb les motxilles més buides, però alhora amb la satisfacció d'haver materialitzat una mica més una part de la història en memòria d'aquelles persones que van lluitar en contra del franquisme. A totes elles, gràcies! I gràcies també a en Josep Serra, en Raül Valls i la Yolanda Pérez pel vostre suport en les tasques d'intendència durant la nostra ruta!

Fi de ruta i arribada al santuari de Puig-Agut (Manlleu).

PRAYOLS 2023

Iris Schneider

El 8 de juny de 2023, davant el Monument Nacional des Guèrillers a Prayols, el Secretari d'Estat, Fernando Martínez López, va lliurar el document de reconeixement de l'Estat espanyol a Jesús Ríos, comandant en cap de AGE-FFI; Pascual Gimeno «Royo», cap de la 3a Brigada de Guerrillers de l'Ariège i a Francesc Serrat «Cisquet», tinent de la mateixa brigada.

Una delegació de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya i de l'ACPEPF va assistir a l'acte,

conduït per Henri Farreny. Van intervenir Raül Valls, president de l'Amical, i Carles Vallejo, president de l'Associació Catalana de Persones Ex preses del Franquisme, a més de l'alcalde de Prayols, el Secretari d'Estat, Fernando Martínez, el sotsprefecte de Foix, els presidents de la Gavilla Verde i del CIIMER i el fill del guerriller José Campayo.

D'esquerra a dreta, Henry Farreny (president Amical Anciens Guerrillers Espagnols en France), el Cònsol d'Espanya a Perpinyà, Raul Valls i Fernando Martínez (Secretario de Estado de Memoria Democrática)

EL RACÓ DE L'ARXIU

Propaganda. Cartell demanant el vot a la candidatura pel Senat. Barcelona, 1979. (AHCCOO. Fons ACEPF)

DONDE LA CIUDAD CAMBIA SU NOMBRE (FRANCESC CANDEL TORTAJADA 1925-2007)

Escriptor i periodista, Paco Candel va alçar la seva escriptura per a donar veu i visibilitat a les classes populars novingudes d'arreu d'Espanya que arribaven a Catalunya fugint de la misèria i l'opressió provocada pel règim franquista. Els barris de barraques i les barriades treballadores van configurar-se llavors en nous espais de sociabilitat que, poc a poc, van integrar-se al país d'acollida des d'una lluita cultural i política progressista, sovint sorda i constant. Paco Candel va saber copsar la importància de teixir els relats d'aquests andalusos, aragonesos o estremenys amb els relats d'una Catalunya mil·lenària forjada des del mestissatge de molts altres pobles que des d'antuvi s'assentaren en aquestes terres. Candidat el 1977 per a l'Entesa dels Catalans i regidor del PSUC a l'Hospitalet de Llobregat, la seva ploma omplí de dignitat als sense veu.